gemeente Tholen

GEMEENTEBLAD

Officiële uitgave van de gemeente Tholen

Nr. 541316

19 november

2026

Beleidsregels handhaving Participatiewet en IOAW/IOAZ gemeente Tholen 2027

Burgemeester en wethouders van de gemeente Tholen;

gelezen het voorstel van het team Samenleving tot vaststelling van beleidsregels inzake de handhaving Participatiewet en IOAW/IOAZ gemeente Tholen

gelet op artikel 4:81 van de Algemene wet bestuursrecht, artikel 18a, van de Participatiewet. artikel 20a van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze medewerkers (IOAW), artikel 20a van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) .

overwegende dat het wenselijk is om beleidsregels vast te stellen met betrekking tot het handhaven van naleving van de Participatiewet, IOAW en IOAZ in lijn met de uitgangspunten van de wet Handhaving sociale zekerheid;

besluit vast te stellen:

Artikel 1 Begripsbepalingen

Alle begrippen die in deze beleidsregels worden gebruikt hebben dezelfde betekenis als in de Participatiewet, de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (Ioaw) en de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (Ioaz), het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004, de Wet Structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen en de Algemene wet bestuursrecht.

In deze beleidsregels wordt verstaan onder:

a. informeel afdoen: het herstellen van een overtreding zonder het opleggen van een waarschuwing, maatregel of boete;
b. waarschuwing: een schriftelijke reactie op een overtreding zonder financieel gevolg;
c. maatregel: een tijdelijke verlaging van de uitkering wegens schending van arbeids- of meewerkverplichtingen;
d. bestuurlijke boete: een bestuurlijke sanctie wegens schending van de inlichtingenplicht;
e. terugvordering: het geheel of gedeeltelijk terughalen van ten onrechte of te hoog verleende uitkering;
f. vergissing: een incidentele fout zonder opzet of grove schuld waarbij de belanghebbende redelijkerwijs heeft geprobeerd de verplichtingen na te komen en geen sprake is van bewust misbruik van publieke middelen.

Artikel 2 Uitgangspunten handhaving

1. Het college past handhaving toe overeenkomstig de beginselen van proportionaliteit, subsidiariteit, evenredigheid en de menselijke maat.
2. Het college kiest steeds voor de lichtste interventie die redelijkerwijs voldoende bijdraagt aan herstel van de rechtmatige situatie en het voorkomen van herhaling.
3. Het college houdt rekening met:
   a. de ernst van de overtreding;
   b. de mate van verwijtbaarheid;
   c. de persoonlijke omstandigheden;
   d. de gevolgen van de interventie voor o.a. de bestaanszekerheid van belanghebbende;
   e. de mate waarin de gemeente aan het ontstaan van de situatie heeft bijgedragen.
4. Het college ziet geheel of gedeeltelijk af van een sanctie indien de toepassing daarvan gelet op de persoonlijke omstandigheden onevenredig zou zijn.

Artikel 3 Handhavingsladder

Bij iedere overtreding beoordeelt het college achtereenvolgens:

a. of informeel afdoen mogelijk is;
b. of kan worden volstaan met een waarschuwing;
c. of een maatregel passend is;
d. of een bestuurlijke boete noodzakelijk is;

e. of terugvordering moet plaatsvinden;
f. of terugvordering geheel of gedeeltelijk achterwege dient te blijven wegens onevenredigheid.

Artikel 4 Informeel afdoen

1. Het college kan afzien van een formele sanctie en een overtreding informeel afdoen indien:
   a. sprake is van een kennelijke vergissing;
   b. geen financiële benadeling is ontstaan of deze zeer gering is;
   c. belanghebbende de overtreding direct herstelt;
   d. geen sprake is van opzet, grove schuld of recidive.

2. Bij informeel afdoen wordt de belanghebbende gewezen op de toepasselijke verplichtingen.
3. Informeel afdoen wordt vastgelegd in het dossier.

Artikel 5 Waarschuwing

1. Het college kan volstaan met een schriftelijke waarschuwing indien de overtreding daartoe aanleiding geeft.
2. Een waarschuwing wordt in beginsel gegeven indien:
   a. sprake is van een eerste overtreding;
   b. geen sprake is van opzet of grove schuld;
   c. de belanghebbende meewerkt aan herstel;
   d. een waarschuwing naar verwachting voldoende is om herhaling te voorkomen.

3. Het college kan een waarschuwing geven indien sprake is van:
   a. verminderde verwijtbaarheid;
   b. lage financiële benadeling;
   c. psychische, sociale of medische omstandigheden;
   d. laaggeletterdheid of beperkte taalvaardigheid;
   e. onduidelijke informatieverstrekking door de gemeente.

4. Een waarschuwing wordt in beginsel niet gegeven indien sprake is van opzet, grove schuld, fraude of recidive.

Artikel 6 Opleggen van een maatregel

1. Het college legt een maatregel op indien arbeids- of meewerkverplichtingen zijn geschonden en een waarschuwing ontoereikend wordt geacht.
2. Het college stemt de maatregel af op:
   a. de ernst van de gedraging;
   b. de mate van verwijtbaarheid;
   c. de persoonlijke omstandigheden;
   d. de gevolgen van de maatregel.

3. Het college kan afzien van een maatregel indien toepassing onevenredig is.

Artikel 7 Afzien van een maatregel

Het college kan geheel of gedeeltelijk afzien van een maatregel indien:
a. sprake is van een vergissing;
b. sprake is van zeer geringe verwijtbaarheid;
c. medische, psychische of sociale omstandigheden de gedraging
d. de gemeente medeverantwoordelijk is voor het ontstaan van de gedraging;
e. een maatregel geen redelijk doel meer dient;
f. toepassing van de maatregel onevenredige gevolgen heeft.

Artikel 8 Opleggen van een bestuurlijke boete

1. Een belanghebbende heeft voldaan aan de inlichtingenverplichting als bedoeld in artikel 17 eerste lid van de Participatiewet of artikel 13 van de Ioaw/Ioaz als hij de van belang zijnde gegevens verstrekt binnen de daartoe door het college gestelde termijn of uit eigen beweging binnen niet meer dan 7 dagen (1 week) nadat:
   A het te melden feit of de omstandigheid zich voordoet, bekend is geworden of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn; of
   B hij de beschikking heeft verkregen over de gevraagde bewijsstukken.

2. Het college beoordeelt bij schending van de inlichtingenplicht of een bestuurlijke boete noodzakelijk en passend is.
3. Het college betrekt daarbij:

a. de ernst van de overtreding;
b. de mate van verwijtbaarheid;
c. de persoonlijke omstandigheden;
d. de financiële situatie van belanghebbende;
e. de evenredigheid van de boete.

Artikel 9 Afzien van een bestuurlijke boete

Het college kan afzien van een bestuurlijke boete indien:
a. sprake is van een vergissing;
b. sprake is van spontane zelfmelding;
c. sprake is van afwezigheid van verwijtbaarheid;
d. sprake is van zeer geringe verwijtbaarheid;
e. de overtreding mede is veroorzaakt door onjuiste of onduidelijke informatie van de gemeente;
f. ernstige medische, psychische of sociale omstandigheden hebben bijgedragen aan het ontstaan van de overtreding;
g. een waarschuwing voldoende wordt geacht;
h. een boete onevenredige gevolgen zou hebben .

Artikel 10 Terugvordering

1. Het college beoordeelt bij iedere vordering of terugvordering wettelijk mogelijk en evenredig is.
2. Terugvordering heeft als doel herstel van de rechtmatige situatie en heeft geen bestraffend karakter.
3. Het college houdt rekening met:
   a. de oorzaak van de vordering;
   b. de mate van verwijtbaarheid;
   c. de hoogte van de vordering;
   d. de financiële situatie van belanghebbende;

Artikel 11 Afzien van terugvordering

1. Het college kan geheel of gedeeltelijk afzien van terugvordering indien de gevolgen daarvan onevenredig zijn.
2. Van onevenredigheid kan onder meer sprake zijn indien:
   a. de vordering hoofdzakelijk het gevolg is van een fout van de gemeente;
   b. belanghebbende alle relevante informatie tijdig heeft verstrekt;
   c. sprake is van zeer geringe verwijtbaarheid;
   d. sprake is van ernstige medische, psychische of sociale omstandigheden;
   e. sprake is van problematische schulden;
   f. terugvordering leidt tot een ernstige aantasting van de bestaanszekerheid;
   g. de gemeente gedurende langere tijd beschikte over de relevante informatie zonder daarop te handelen.

3. Het college motiveert uitdrukkelijk waarom de belangen van belanghebbende al dan niet zwaarder wegen dan het belang van terugvordering.

Artikel 12 Evaluatie

Het college evalueert deze beleidsregels uiterlijk twee jaar na inwerkingtreding. Daarbij wordt in het bijzonder beoordeeld of de beleidsregels bijdragen aan een evenwichtige uitvoering van de Participatiewet, waarbij zowel de belangen van inwoners als de rechtmatige besteding van publieke middelen worden gewaarborgd. Tevens wordt beoordeeld of de beleidsregels voldoende ruimte bieden voor maatwerk, evenredigheid en toepassing van de menselijke maat.

Artikel 13 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze beleidsregels treden in werking vanaf 1 januari 2027.
2. Deze regeling kan worden aangehaald als “Beleidsregels handhaving Participatiewet en IOAW/IOAZ Gemeente Tholen 2027”

Aldus vastgesteld tijdens de vergadering van het college van burgemeester en wethouders van 10 november 2026; zaaknummer

Tholen, 10 november 2026.

Burgemeester en wethouders van Tholen,

w.g. J.S. van den Bovenkamp
secretaris

w.g. M.L.P. Sijbers
burgemeester

Toelichting

Artikel 2

Van verminderde verwijtbaarheid is sprake indien de overtreding belanghebbende slechts in beperkte mate kan worden aangerekend, gelet op diens persoonlijke omstandigheden, vaardigheden, gezondheidstoestand of de complexiteit van de situatie.

Persoonlijke omstandigheden zijn feiten en omstandigheden die betrekking hebben op de individuele situatie van de belanghebbende en die van invloed kunnen zijn geweest op het ontstaan van de overtreding, de mate van verwijtbaarheid of de gevolgen van een sanctie. Dit kunnen zijn:

1. Medische omstandigheden, zoals: ernstige ziekte; ziekenhuisopname; cognitieve beperkingen; verstandelijke beperking; verslavingsproblematiek of psychische aandoeningen.
2. Sociale omstandigheden, zoals: echtscheiding; huiselijk geweld; dakloosheid; overlijden van een partner of kind; mantelzorgsituaties; gezinscrisis.
3. Financiële omstandigheden zoals: problematische schulden, WSNP-traject, schuldregeling, dreigende huisuitzetting, beslaglegging. Schulden vormen niet automatisch een reden om af te zien van handhaving. Wel moet worden beoordeeld of een boete nog een redelijk doel dient en niet leidt tot disproportionele gevolgen.
4. Beperkte zelfredzaamheid, zoals: laaggeletterdheid, beperkte digitale vaardigheden, beperkte administratieve vaardigheden, beperkte beheersing van de Nederlandse taal, licht verstandelijke beperking.
5. Leeftijd en levensfase, zoals: kwetsbare jongeren, jongeren die uit jeugdzorg komen, ouderen met beperkte digitale vaardigheden
6. Rol van de gemeente, zoals: onduidelijke brief, tegenstrijdige informatie, complexe aanvraagprocedure, foutieve informatie door medewerker, niet tijdig verwerken informatie.

Artikel 3

Hierin is de handhavingsladder uit de Wet handhaving sociale zekerheid verwerkt. Deze opzet sluit daarmee aan bij de menselijke maat, proportionaliteit en passend handhaven, zoals die zijn toegepast in de gehele sociale zekerheid.

We hanteren het Afwegingskader persoonlijke omstandigheden:

Stap 1: Vaststellen overtreding
Is een verplichting geschonden? Ja / Nee

Stap 2: Onderzoeken persoonlijke omstandigheden
In welke mate hebben die een bepalende rol gespeeld bij het ontstaan van de overtreding, de mate van verwijtbaarheid of de gevolgen van de sanctie?

Stap 3: Beoordeling verwijtbaarheid

Situatie	Uitkomst
Geen invloed omstandigheden	Normale verwijtbaarheid
Gedeeltelijke invloed	Verminderde verwijtbaarheid
Doorslaggevende invloed	Geen of zeer geringe verwijtbaarheid

Stap 4: Evenredigheidstoets
Beantwoord steeds vier vragen:
a. Hoe ernstig is de overtreding?
b. Hoe verwijtbaar is de overtreding?
c. Welke gevolgen heeft een sanctie?
d. Draagt een sanctie nog bij aan naleving?

Artikel 4

Voorbeelden van dit soort situaties van informeel afdoen kunnen zijn:

- vergeten wijziging direct doorgeven;
- eerste administratieve fout;
- onvolledige gegevens direct aangevuld.

Door het vastleggen van de informele afdoening kan bij recidive van gedrag rekening worden gehouden met het feit, dat betrokkene deze gedraging eerder heeft laten zien.

Artikel 5

Bij het beoordelen van de situatie houdt het college zowel rekening met de ernst van de gebeurtenis, als met de omstandigheden van betrokkene. Dit biedt ruimte voor een individuele afweging en komt tegemoet aan de uitgangspunten van passend handhaven.

Artikel 6 -

Artikel 7 -

Artikel 8

Bij het beoordelen van de financiële situatie van belanghebbende gaat het college uit van de feitelijke betalingscapaciteit. Daarmee handelt het college in lijn met de jurisprudentie van de Centrale Raad van Beroep.

Artikel 9

Het college ziet in beginsel af van een bestuurlijke boete indien sprake is van een eerste overtreding zonder opzet of grove schuld, waarbij de belanghebbende meewerkt aan herstel van de situatie en een waarschuwing naar verwachting voldoende is om herhaling te voorkomen. Dat sluit goed aan bij het uitgangspunt van passend handhaven, het vergisrecht en de menselijke maat. Daarmee is de bepaling in lijn met de bedoeling van de Participatiewet in Balans en de wet Handhaving Sociale Zekerheid.

Artikel 10 -

Artikel 11

"Terugvordering is onevenredig indien de nadelige gevolgen voor de belanghebbende, gelet op diens individuele omstandigheden, evident zwaarder wegen dan het met de terugvordering te dienen belang van herstel van de rechtmatige situatie."

We combineren dat met een niet-limitatieve lijst van omstandigheden (gemeentelijke fout, psychische problematiek, schuldregeling, bestaanszekerheid, zeer geringe verwijtbaarheid). Daarmee ontstaat voldoende ruimte voor maatwerk zonder dat de rechtsgelijkheid in gevaar komt.

Indien aannemelijk is dat oplegging en invordering van een bestuurlijke boete ertoe leidt dat belanghebbende gedurende langere tijd feitelijk niet kan beschikken over middelen ter hoogte van de beslagvrije voet, onderzoekt het college of matiging van de boete of het geheel of gedeeltelijk afzien daarvan wegens onevenredige gevolgen aangewezen is.